

základniny (vzdelávacia základnina). Následne zo záznamov pod č. 9 a č. 10 v časti B pozemnoknižnej vložky, nehnuteľnosti na strane A, teda aj tieto parcely podľa návrhu Povereníctva pôdohospodárstva pozemkovej reformy podliehajú revízii podľa zákona č. 142/1947 Zb. o revízii prvej pozemkovej reformy (ďalej aj „zákon č. 142/1947 Zb.“) a tieto nehnuteľnosti zamýšľala Povereníctvo pôdohospodárstva pozemkovej reformy prevziať. Listom z 2. novembra 1949 Povereníctvo školstva vied a umení, odbor pre správu základnín v Bratislave upovedomil všetkých zamestnancov verejných základnín v trvalom služobnom pomere, že všetok vlastníaci poľnohospodársky majetok verejných základnín bol zrevidovaný podľa zákona č. 142/1947 Zb. a do konca decembra 1949 bude odovzdaný Národným podnikom Československé štátne lesy a Československé štátne podniky. Zápisnicou z 15. decembra 1949 bolo preukázané, že v tento deň sa uskutočnilo prevzatie lesného majetku, veľkostatku Študijnej základniny Opatová nad Váhom od vlastníka osôb hospodáriacich podľa zákona č. 142/1947 Zb. a jeho odovzdanie prídelcom. V prílohe č. 1a tejto zápisnice je zoznam parciel, majetku Študijnej základniny v Opatovej nad Váhom, ktoré sa odovzdávajú Československým štátnym lesom, n. p. Bratislava.

3. Výzvou z 30. marca 2006 vyzvala žalobkyňa Slovenský pozemkový fond (žalovanú v 1. rade) o navrátenie vlastníctva k nehnuteľným veciam, katastrálne územie M. v pozemnoknižnej vložke č. 1 v zmysle ustanovenia § 5 ods. 1 zákona č. 161/2005 Z. z. o navrátení vlastníctva k nehnuteľným veciam cirkvám a náboženským spoločnostiam a prechode vlastníctva k niektorým nehnuteľnostiam (ďalej aj „zákon č. 161/2005 Z. z.“) ako povinnú osobu na navrátenie vlastníctva k nehnuteľným veciam nachádzajúcim sa v katastrálnom území M., ktoré tvoria poľnohospodársku pôdu, hospodárske budovy, iné stavby patriace k pôvodnej hospodárskej usadlosti, pričom nehnuteľnosti špecifikoval v prílohe k výzve podľa zápisu z pozemnoknižnej vložky č. 1 a identifikácie parciel. Pôvodným vlastníkom k nehnuteľnosti zapísaný v pozemkovej knihe je vedený Maďarský, kráľovský majetok študijný fond, teda mal za to, že je to cirkevná právnická osoba, ktorý bol vytvorený na základe rozhodnutia Márie Terézie a to jej Veľkým kráľovským diplomom z 25. marca 1780. Ďalej vo výzve poukázal na tú skutočnosť, že Študijný fond základnina bol zriadený ako zbožná, nie svetská základnina a bol vytvorený výlučne z majetkov Rímskokatolíckej cirkvi pre božstvá blahoslavenej Panny Márie v Turci, ktoré vlastnícky aj právomocou patrili Ostrihomskému arcibiskupovi V. V. O využiteľnosti a najmä pôvode majetku v predmetnom katastrálnom území M. svedčia historické skutočnosti o pôsobení rehoľníkov v tejto lokalite pod označením Skalka historicky uznávané stavby kláštora na Skalke, pozostatok pôvodnej kaplnky na Skalke sv. Svorada a Benedikta.

4. Odvolací súd ďalej uviedol, že uznesením zo 16. decembra 2009 súd prvej inštancie pripustil, aby do konania namiesto doterajšieho navrhovateľa vstúpila Rímskokatolícka cirkev biskupstvo Nitra so sídlom v Nitre z dôvodu, že apoštolskou konštitúciou Slovaciae sacrorum antistites jeho svätosť pápeža Benedikta XVI. datovanou 14. februára 2008 bola vyhlásená územná reorganizácia Rímskokatolíckej cirkvi na Slovensku, pričom právnym nástupcom Bratislavsko-trnavskej arcidiecézy na území dekanátov Bánovce nad Bebravou, Trenčín, Topoľčany, Nemšová, Radošina, Bošany, Lužianky, Hronský Beňadik, Šurany, Štúrovo, Vrable, Zlaté Moravce, Nové Zámky, Nitrianske Rudno, Molčanok, Nitra, Želiezovce je Rímskokatolícka cirkev biskupstvo Nitra so sídlom v Nitre. Uznesením z 24. júla 2013 súd prvej inštancie pripustil, aby do konania vstúpili na strane žalovaných ďalší účastníci konania s prihladením na ustanovenie § 92 ods. 2 a ods. 3 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej aj „OSP“), kedy po začatí konania došlo k zmene správcov v časti nehnuteľností, ktoré sú predmetom konania, kedy správcami častí týchto nehnuteľností sa stali žalovaní, ktorí mali byť pribratí do konania. Uznesením zo dňa 24. júla 2014 súd prvej inštancie následne pripustil zmenu žaloby v nadväznosti na ustanovenie § 95 ods. 1 a ods. 2 OSP, kedy žalobkyňa požiadala o zmenu žaloby s prihladením na tú skutočnosť, že v roku 2012 boli vykonané pozemkové úpravy v katastrálnom území M., a teda po začatí konania došlo k prechodu v časti práv a povinností na nové osoby a došlo aj k zmene označenia pôvodných pozemnoknižných vložiek na nové listy vlastníctva.

5. Podľa odvolacieho súdu bolo nepochybné, že po zmenách v novembri roku 1989 štát pristúpil k náprave majetkových krívd, ktoré spôsobil v predchádzajúcom období, pričom boli prijaté reštitučné zákony č. 403/1990 Zb. o zmiernení následkov niektorých majetkových krívd a zákon č. 282/1993 Z. z. o zmiernení niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam (ďalej

aj „zákon č. 282/1993 Z. z.“) a v konečnom dôsledku aj zákon č. 161/2005 Z. z., ktorý v ustanovení § 1 upravuje navrátenie vlastníctva k nehnuteľným veciam, ktoré neboli vydané podľa zákona č. 282/1993 Z. z., pričom žalobkyňa si uplatňuje právo na vydanie nehnuteľností práve v súlade so zákonom č. 161/2005 Z. z. Zhodne so súdom prvej inštancie aj odvolací súd dospel k tomu právnomu záveru, že žalobkyňa nie je oprávnenou osobou, ktorej by svedčil reštitučný titul v zmysle ustanovení zákona č. 161/2005 Z. z. Faktom je, že žalobkyňa je registrovanou cirkvou, resp. je útvarom na území Slovenskej republiky, avšak v konaní nebolo jednoznačne preukázané, že by bola aj pôvodným vlastníkom sporných nehnuteľností, ktoré prešli do vlastníctva štátu v období od 02. novembra 1938 do 01. januára 1990 na základe odňatia bez náhrady postupom podľa zákona č. 142/1947 Zb. alebo podľa zákona č. 46/1948 Zb. a novej pozemkovej reforme a rovnako nebolo preukázané, že by bola právnym nástupcom takéhoto vlastníka. K tomuto záveru dospel súd prvej inštancie a zhodne s ním aj odvolací súd predovšetkým na základe skúmania historického vývoja v danej veci.

6. Ďalej odvolací súd uviedol, že v prejednávanej veci je nepochybné a v zásade zrejme aj medzi stranami sporu aj nesporné, že pápež Klement XIV. v roku 1773 zrušil mnohé cirkevné rády jezuitov a majetok zrušených rádov dal do správy Arcibiskupstva ostrihomskeho. Iný pohľad na to mala cisárovná Mária Terézia, ktorá sa snažila majetky previesť pod korunu a o nich aj sama rozhodovať. Spor, ktorý z toho vznikol medzi ňou a pápežom sa nakoniec vyriešil tak, že Mária Terézia súhlasila, aby sa pôvodné cirkevné majetky dali na účely zvyšovania vzdelanosti. Mária Terézia takto z majetku uprázdnených opátstiev a prepozitúr klauzúl a kláštorov z majetku hnutel'ného a nehnuteľného zrušeného náboženského rádu Spoločnosti Ježišovej, teda z majetku Rímskokatolíckej cirkvi zakladá Verejný fond základninu, z čoho teda vyplýva, že tento fond je samostatná právnická osoba od cirkvi odlišná. Odvolací súd ďalej citoval z prekladu tohto dekrétu a uviedol, že v bode 10 daného dekrétu je konkrétne uvedené, že pod túto základninu spadá aj Opátstvo sv. Benedíkta Andreja na Skalke s prislúchajúcimi dedinami Opatová, Ujjesdo a Zliechov, dedinou Luborča udelenou pri založení oltáru Najsvätejšej trojice v slobodnom Kráľovskom meste Trenčín, ktoré všetky uvedené mestá v stolice Trenčianskej sú situované, ktoré kedysi kolégiu tohože mena prináležali. Takýto záver je podložený účelom Študijného fondu, ktorý bol založený pre obecné dobro, pre starostlivosť o výchovu a vzdelávanie mládeže podľa zakladajúceho dekrétu Márie Terézie z 25. marca 1780 a tiež spôsobom jeho správy, ktorá bola vykonávaná štátnymi orgánmi (kráľovská komora, miestodržiteľská rada, zvláštne oddelenie bývalého uhorského ministerstva kultu a osvety, cirkevný referát pri ministerstve, centrálna komisia RK cirkevných majetkov, likvidačná komisia pre správu niektorých cirkevných majetkov atď.), vid'. Nástin súkromného práva platného na Slovensku a Podkarpatskej rusi autorov Fajnor, Záturecký, Slovník verejného práva Československého, rozhodnutie Najvyššieho správneho súdu Československej republiky č. 16643/24, Uhorský náboženský študijný fond autora prof. PhDr. Petra Kónya PhD., Majetky ostrihomskeho arcibiskupstva a iné cirkevné majetky na Slovensku v rokoch 1918 až 1955, Verejnej základniny Bratislava autora Štefana Tomana a Júliusa Urbanoviča. Z práce profesora PhDr. Petra Kónya PhD. študijný fond za výsosťne verejný považoval aj minister barón Jozef Eötvös s tým, že rovnako aj väčšina katolíckych politikov pri vypracovaní koncepcie autonómnej uhorskej katolíckej cirkvi ani pri predpokladanej odľuky od štátu, nepožadovali odovzdanie fondu do vlastníctva cirkvi. Výnimkou bol Štefan Apáthy, na ktorého práve vo svojom odvolaní poukazuje žalobkyňa, ktorý sa snažil vo svojej analýze dokázať cirkevný charakter fondu argumentujúc legislatívou z feudálneho obdobia a minister gróf Ján Zichy predpokladajúci vo svojej koncepcii autonómnej cirkvi včlenenie fondu do jej majetku. Avšak spolu s prevzatím všetkých katolíckych škôl, ktoré dovtedy štát financoval. O charaktere Študijného fondu ako verejného fondu, verejnej základniny svedčí nepriamo aj práca, Financovanie cirkvi v českých zemích v 20. stolytí autora Petra Bradáča, z ktorej vyplýva, že ani náboženské fondy zriadené Jozefom II. a slúžiace výhradne potrebám Rímskokatolíckej cirkvi nikdy neboli cirkevným majetkom, ale mali povahu samostatnej právnickej osoby (vid'. rozhodnutie Najvyššieho správneho súdu Československej republiky č. 3252/26).

7. Podľa odvolacieho súdu je nepochybné a v prejednávajúcej veci nesporné, že majetkový substrát tohto fondu bol vytvorený z majetku Rímskokatolíckej cirkvi, avšak jednalo sa o samostatnú právnickú osobu s povahou verejného fondu, ktorá nebola nijako s Rímskokatolíckou cirkvou viazaná. Rovnako ani tzv. územný princíp aj s prihliadnutím na rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo/119/2002

nepreukazuje, že by Rímskokatolícka cirkev bola právnym nástupcom Študijného fondu. Tento rozsudok odôvodňoval právne nástupníctvo rímskokatolíckej cirkvi na Slovensku, pokiaľ ide o majetok vedený v pozemkových knihách na Ostrihomskú, Rábskú, či Jágerskú arcidiecézu. Ani Modus vivendi z roku 1927, ani Apoštolské konštitúcie „ad ecclesiastici regiminis incrementum“ a „qui divino“ nestanovili právne nástupníctvo po Študijnej základnине, ale určili obvody diecéz na území Československej republiky. Územný princíp, ktorý má takto platiť v Rímskokatolíckej cirkvi, tak môže myšlienky o právnom nástupníctve po študijnom fonde viesť vtedy, ak by tento fond preukázateľne zanikol a z nejakého dôvodu by sa dal dôvodne domnievať, že jeho nástupcom treba hľadať medzi subjektmi Rímskokatolíckej cirkvi. Bez právneho významu v prejednávanej veci nie je ani tá skutočnosť, aký je charakter majetku Študijného fondu pokiaľ má žalobkyňa za to, že by sa malo jednať o majetok Rímskokatolíckej cirkvi. Je potrebné poukázať na rozhodnutie Najvyššieho správneho súdu Československej republiky č. 16643/24, z ktorého vyplýva, že cirkevný majetok bol a je majetkovou podstatou sui generis, ktorá slúži výhradne účelom konfesným a na ktorú platné právo nenazerá inak ako na predmet istej starostlivosti a dozoru štátnych orgánov. Správa majetku cirkevného je v rukách kleru a vplyv štátnej moci sa obmedzuje na intenzívny dozor a zákazy voľného nadobúdania scudzenia a zabavenia cirkevných statkov. Cirkevným majetkom - imaním Rímskokatolíckej cirkvi sa má rozumieť súbor vecí a práv majúcich majetkovú cenu, ktoré patria cirkvi sú trvale spojené s niektorým cirkevným ústavom a slúži účelom cirkvi (viď. rozhodnutie Najvyššieho správneho súdu Československej republiky č. 9720/25). Z týchto rozhodnutí ako aj z oboznámených kanónov kódexu kánonického práva možno dovodiť, že cirkevným majetkom je taký majetok, ktorý patrí celej cirkvi, apoštolskému stolcu, cirkevnej právnickej osobe, slúži výhradne účelom cirkvi, jeho správa je v rukách cirkvi a z hľadiska štátu je len predmetom istej starostlivosti dozorov štátnych orgánov. Žiadnu z týchto podmienok odvolacieho súd nemal za splnenú. Majetok študijného fondu patril Študijnému fondu ako samostatnej právnickej osobe, verejnému fondu, ktorý bol odlišný od Rímskokatolíckej cirkvi a nebol ani právnickou osobou. Z vykonaného dokazovania tiež vyplynulo, že tento majetok neslúži výhradne potrebám Rímskokatolíckej cirkvi, keď v konaní bolo preukázané, že z výnosov z jeho majetkov boli zabezpečované bývalé jezuitské gymnáziá, tzv. normálne školy, štátom podporované základné školy a postupom času nadobudli školy v Rakúsko-Uhorsku občiansky charakter. Študovali na nich nielen katolíci, ale aj protestantskí a židovskí žiaci. Rímskokatolícka cirkev nemala na vyučovanie iných predmetov ako náboženstva na štátnych školách žiaden vplyv. Výchovné ústavy, ktoré sú celkom alebo sčasti zriadené alebo financované štátom môžu dnes užívať všetci občania bez ohľadu na ich vierovyznanie, šľachtické koncily, Kráľovská akadémia v Košiciach s dvojročným filozofickým a právnickým kurzom, Štátna školská práva ľudových škôl, či štipendiá pre učiteľov ľudových škôl. Ani správu študijného fondu nevykonávala cirkev, ale ako už bolo povedané orgány štátu, pričom ani po uzatvorení Modus vivendi z roku 1927 neprešla správa majetkov študijného fondu do rúk cirkvi (do správy apoštolského administrátora v Trnave, ktorý zriadil osobitnú ustanovizeň - ústrednú správu Dr. Jantauscha z niektorých cirkevných majetkov na Slovensku prešla len správa cirkevných majetkov maďarských cirkevných ustanovizní na území Slovenska) a majetky verejnoprávných základnín, teda aj Študijného fondu dostali osobitnú ústrednú správu, ktorá počnúc v roku 1935 začala pôsobiť ako Centrálna správa verejnozákladninných majetkov v Bratislave. Suma sumárum teda možno konštatovať, že Študijný fond bol založený Máriou Teréziou z opustených cirkevných majetkov a skonfiškováných majetkov niektorých reholí, čo však svedčí o pôvodne majetkovej podstate Študijného fondu, ale nie o jeho ďalšom charaktere. Cisár Jozef II. nariadil zlúčenie univerzitného a študijného fondu a inkameráciu týchto fondov, následkom čoho boli majetky fondov 02. februára 1782 odovzdané Kráľovskej dvorskej komore a tento stav sa zmenil po smrti Jozefa II., kedy boli v roku 1793 majetky oboch fondov odňaté dvorskej komore a následne bola správa týchto majetkov daná späť Miestodržiteľskej rade.

8. Z hľadiska historického charakteru základnín osvedčuje správa likvidačnej komisie pre správu cirkevných majetkov na Slovensku, zriadená pri referáte Ministerstva školstva a Národnej osvety v Bratislave zo 14. januára 1927, ktorá sumarizuje historický vývoj Študijných základnín, pričom v správe sa okrem iného odvoláva na nález Najvyššieho správneho súdu z 22. marca 1922 pod č. 4050, avšak s tým, že čo sa týka účelového majetku cirkevného viazaného nemožno priznávať, že by týmto bolo rozhodnuté aj pokiaľ sa týka práve predmetných a v pôvodnom Uhorskom zákonodarstva súhrnne verejnozákladninným pojmom označeným fondovým majetkom. Majetky náboženskej študijnej a

univerzitnej základniny povahovej, ani po stránke historickej, ani po stránke formálnej a účelovej, nie sú účelovým majetkom cirkevným, ale verejnoprospešným a verejno-účelovými základninami. Ďalej sa správa zaoberá historicky pojmom Náboženská základnina, Študijný alebo účelový fond a tiež pojmom Univerzitný fond. V správe sa tiež rozoberá obdobie po smrti Jozefa II. v roku 1793, kedy majetky oboch fondov boli odňaté Dvorskej komore a od 01. augusta tohože roku potiažne po zrušení Veľkej výsadnej listiny univerzity na základe kráľovského rozhodnutia z 20. januára 1804 bola správa majetkov späť daná Miestodržiteľskej rade a postupne bola zriadená tá samá správa, ktorá ohľadne týchto majetkov i na Slovensku až do štátneho prevratu zostala. Bola zriadená spoločná správa a spoločná pokladnica verejnozákadninných majetkov pričlenená ako zvláštne oddelenie bývalého Uherského ministerstva kultu a osvety zvané: Oddelenie verejných základnín. Ďalej sa v správe konštatuje, že akokoľvek prakticky medzi správou majetkov fondu, náboženského, študijného a univerzitného v bývalom Uhorsku nebolo žiadnych rozdielov ohľadne univerzitného fondu činil sa tento jaksi pragmatický rozdiel, že dôchodky tohto fondu boli v štátnom rozpočte vedené pri položke univerzít. Že uvedené fondové majetky boli svojou povahou verejný majetok, účelový a nie účelový majetok cirkevný, mimo horeuvedeného historického podkladu svedčia aj ďalšie zákonné články bývalého uhorského zákonodarstva, napr. Zákonné články II. z roku 1855 a LXV. z roku 1912, podľa ktorých všetci úradníci a zamestnanci týchto majetkov boli čo do aktívnych a výsluhových pôžitkov i po stránke pragmatikálnej na roveň, respektíve identicky postavený zamestnancom štátnym. Tento stav správy majetkov fondových bol na území Slovenska prechodne a dočasne narušený štátnym prevratom. Ak by majetky týchto fondov zostavšie bez jednotného hlavného vedenia neboli vystavené záhube, minister s plnou mocou pre Správu Slovenska svojim Nariadením č. 6525/1919 zriadil Centrálnu komisiu pre správu RK majetkov na Slovensku i správu týchto fondových majetkov tejto komisii. Táto komisia bola zrušená Nariadením tohože ministerstva č. 9656/23 a výnosom Ministerstva školstva č. 108.207/23 bola zriadená a podpísaná Likvidačná komisia pre správu niektorých cirkevných majetkov na Slovensku pri referáte tohože Ministerstva v Bratislave. Týmito opatreniami nijako nebol narušený právny charakter fondových majetkov. Že sa jedná o majetok Verejnej základniny a o reštitúciu právneho stavu i po stránke formálnej a správnej, dôkazom toho je, že i sama podpísaná komisia i Referát ministerstva školstva pripravili odovzdanie správy týchto majetkov opäť do priamej pôsobnosti Ministerstva školstva a Národnej osvety v Prahe. Právne zastupovanie týchto majetkov v zmysle 84 paragrafu zákona číslo zákonného článku LIV. z roku 1882 náležalo verejnozákadninnému fiškusovi teraz ho sprevádza Generálna finančná prokuratúra v Bratislave. Majetky náboženskej základniny, študijnej a univerzitnej základniny na Slovensku nie sú účelový viazaný majetok cirkevný, ale temer inkamerované v správe štátu sa nachodiacie verejno-prospešné verejné základniny. Je pravda, že Záborovým zákonom č. 215/1919 Zbierky zákona ohľadne fondových majetkov nebola stanovená výnimka, že by tieto boli zo záboru vylúčené a komisia požiadala, aby tieto základninné majetky boli zo záboru alimine vylúčené, avšak keďže tejto žiadosti nebolo vyhovené, komisia predkladala alternatívnu žiadosť pre praktické vyriešenie. Ďalej sa v správe sumarizuje, aký majetok zostal náboženskej základnine a ako má byť s ním ďalej naložené. Ďalej sa zaoberá Študijnou základninou, rozsahom jej majetku, kde sa konkrétne spomína aj Opatová nad Váhom s tým, že na objekt Študijnej základniny v Opatovej nad Váhom a Zliechov v Gápľi bola tiež daná poznámka záboru, pričom sa jedná o väčšinu lesných majetkov a poľnohospodárske pozemky mimo deputátnych pozemkov sú jednak existenčnou podmienkou tam pracujúcej sklárne, ako zdroje výživy celého obyvateľstva obci Zliechov Gápel, žiada zdvorilo, aby tu od prídelu bolo vôbec upustené, potiažne nakoľko by nejaký prídel bol predsa nutný, nech sa to stane v zmysle bodu II. alternatívnej žiadosti. Správa sa tiež zaoberá majetkom univerzitnej základniny. Ako bolo ďalej naložené s verejnými základninami svedčí inventár verejných základnín založený v Štátnom ústavnom archíve SSR, spracovaný Štefanom Tomanom a Júliusom Urbanovičom v Bratislave v roku 1975, kde sa sumarizuje vývoj správy verejných základnín z rokov 1919 až 1954, kde sa zároveň konštatuje, že pri vzájomnej zabezpečenia kontinuitu a riadneho hospodárenia nová štátna správa prostredníctvom Cirkevného referátu pri ministerstve s plnou mocou pre Správu Slovenska zriadila na týchto majetkoch na jar v roku 1919 dočasné trojčlenné kuratória. Ich úlohou bolo zistiť konečný stav beneficíi a dbať o zachovávanie ich účelom majetkovej podstaty. Takto bolo zriadených celkovo päť kuratorií a keďže ich činnosť nebola dostatočná, minister s plnou mocou pre Správu Slovenska na základe § 14 zák. č. 64 Zbierky zákonov zo dňa 10.12.1918 uvalil na všetky majetky okrem iného aj základnín na území Slovenska nútený štátny dozor a zriadil Centrálnu komisiu pre Správu RK cirkevných majetkov na Slovensku, ktorá do správy

postupne prevzala majetkové komplexy s tým, že táto Centrálna komisia bola zrušená Nariadením ministra s plnou mocou pre Správu Slovenska ku dňu 01.11.1923 a jej kompetencie boli prenesené na Likvidačnú komisiu pre Správu cirkevných majetkov na Slovensku zriadenú pri Referáte ministerstva školstva a Národnej osvety v Bratislave s tým, že na základe úpravy pomerov medzi Československým štátom a cirkvou reprezentovanou Vatikánom (Modus Vivendi) cirkevné majetky maďarských cirkevných ustanovizní na území Slovenska prešli do Správy apoštolského administrátora v Trnave, ktoré pre ich správu zriadil tzv. Ústrednú správu Dr. Pavla Jantouscha niektorých cirkevných majetkov na Slovensku. Pod Správou likvidačnej komisie zostali len majetky verejných základní, pre ktoré bola zriadená Ústredná správa pod názvom „Centrálna správa verejnozákladninných majetkov v Bratislave“. Pred rozbitím Československej republiky pod Správou likvidačnej komisie podliehali majetky Náboženského fondu, Študijného fondu, a okrem iného konkrétne sa tu spomína majetok v Opatovej a majetok Univerzitného fondu. Od roku 1938 do roku 1945 bola Likvidačná komisia zrušená a jej funkciu prevzala novozriadená päťčlenná „Správna rada verejnozákladninných majetkov na Slovensku“. Po oddelení základninných majetkov od cirkevných sa postupne oddeľovala aj agenda Verejných základní od Správy cirkevných majetkov, čím sa vytvorila samostatná ustanovizeň, ktorej priamo podliehali Lesné hospodárske správy základní.

9. Z uvedených dôvodov dospel potom odvolací súd k tomu záveru, že Študijný fond je subjektom odlišným od Rímskokatolíckej cirkvi, nebol právnickou osobou Rímskokatolíckej cirkvi a jeho majetok nebol majetkom cirkevným. Faktom je, že bol preukázaný prechod nehnuteľností v katastrálnom území Opatová, pôvodne zapísaným v pozemnoknižnom protokole č. 1 do vlastníctva štátu v rozhodnom období, avšak nestalo sa tak na ujmu žalobkyne Rímskokatolíckej cirkvi, či inej cirkevnej právnickej osoby, keď títo neboli vlastníkom tohto majetku v čase prevzatia. Preto bola žaloba správne pre nedostatok vecnej aktívnej legitímácie na strane žalobkyne zamietnutá. Zároveň odvolací súd zdôraznil, že na Okresnom súde Trenčín ako aj Krajskom súde v Trenčíne ako súde odvolacom prebehli viaceré konania týkajúce sa rovnakých nárokov, pričom v konaní vedenom na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 15C/87/2007 v spojení s rozhodnutím Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 5Co/376/2013 sa viedol spor Rímskokatolíckej cirkvi, biskupstvo Nitra proti žalovaným Lesom SR, týkajúcich sa rovnakej pozemnoknižnej vložke, avšak po identifikácii iných parciel z tejto pozemnoknižnej vložke, kde právoplatne bol návrh žalobkyne zamietnutý z rovnakého dôvodu, t. z., kedy súd prvej inštancie zhodne s odvolacím súdom dospeli k záveru, že žalobca nie je vecne aktívne legitimovaný z rovnakých dôvodov ako v tomto prejednávanej spore. I v tomto spore sa konštatuje, že Rímskokatolícku cirkev nemožno pokladať za právneho nástupcu Študijného fondu, a to i s prihliadnutím na tú skutočnosť, že Študijná základnina nezanikla, nakoľko z uznesenia Vlády Československej republiky z 21. októbra 1952 vyplýva, že Študijný fond bol výslovne vyňatý zo zrušenia, ktoré dopadlo na všetky fondy účelov imania a nadácie správe ústredných úradov a ich orgánov. Rovnako sa súd v tomto konaní vysporiadal s tzv. územným princípom zakotveným v rozhodnutí Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo/119/2002 a toto rozhodnutie nemení nič na závere súdu v tom smere, že žalobkyňa, ani iná cirkevná právnická osoba, či Rímskokatolícka cirkev nie je právnym nástupcom Študijného fondu. Z obdobných právnych záverov vychádzal Krajský súd v Trenčíne aj vo veciach vedených na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 20C/102/2006, ktorá bola prejednávaná odvolacím súdom pod sp. zn. 6Co/856/2015, kedy v tomto spore sa Rímskokatolícka cirkev, biskupstvo Nitra domáhala vydania nehnuteľností voči Slovenskej republike - Lesy SR titulom zákona č. 161/2005 Z. z., kde aj v tejto veci oba stupne súdov uzatvorili, že Rímskokatolícka cirkev nie je právnym nástupcom Študijnej základniny, a preto pre nedostatok vecnej aktívnej legitímácie bola táto žaloba zamietnutá.

10. Odvolací súd ďalej uviedol, že uznesením Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 139/2016 bola odmietnutá sťažnosť Rímskokatolíckej cirkvi, biskupstvo Nitra, ktoré namietalo porušenie základných práv a slobôd rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 5Co/376/2013, kedy zo sťažnosti cirkvi vyplývalo, že považovala rozsudok krajského súdu za nesprávne rozhodnutie, ktoré je po skutkovej a právnej stránke nedostatočne zdôvodnené, pričom základnej sťažnostnej argumentácie nesúhlas sťažovateľky s posúdením aktívnej legitímácie v konaní pred všeobecnými súdmi, t. j. právneho nástupníctva po Študijnom fonde založenom cisárovnou Máriou Teréziou a tým aj posúdenie splnenia podmienok na vrátenie vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam v zmysle reštitučného zákona s

tým, že Ústavný súd SR dospel k záveru, že krajský súd konal v medziach svojej právomoci príslušnej hmotnoprávnej a procesnoprávne ustanovenia právnych predpisov podstatné pre posúdenie danej veci interpretovať a aplikovať súladným spôsobom, jeho úvahy vychádzajú z konkrétnych faktov, sú logické, a preto celkom legitímne a právne akceptovateľné. Ústavný súd SR dospel k záveru, že nedošlo ani k namietanému porušeniu základného práva sťažovateľky vlastniť majetok a právo na ochranu majetku, a preto napadnutým rozsudkom krajského súdu nemohlo dôjsť k porušeniu označených práv sťažovateľky hmotnoprávneho charakteru. Odvolací súd je si plne vedomý rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1MCdo/9/2010. Rovnako sa stotožňuje v plnom rozsahu s konštatovaním Najvyššieho súdu SR v tom smere, že ratio legis zákona č. 161/2005 Z. z. je aspoň čiastočne zmierniť následky minulých majetkových a iných krívd spáchaných na majetku cirkvi a náboženských spoločností, pričom jeho cieľom bolo umožniť oprávneným osobám, ktoré nestihli uplatniť nárok v lehote určenej zákonom č. 282/1993 Z. z. Rovnako faktom je, že žalobkyňa patrí medzi štátom registrované cirkvi a rovnako sa stotožňuje aj s konštatovaním v tom smere, že Modus Vivendi zo 17. decembra 1927 upravil vzťahy medzi Československou republikou a Svätou stolicou, kde následne boli určené obvody diecézne na území Československej republiky tak, aby sa tieto kryli so štátnymi hranicami. Rovnako faktom je, že z Nálezu Najvyššieho správneho súdu z 25. júna 1925 pod č. 9720/26 platilo, že cirkevným majetkom sa rozumel súbor vecí a práv majúcich majetkovú cenu, ktoré patrili cirkvi, trvalo boli spojené s niektorým cirkevným účelom, ústavom a slúžili účelom cirkvi. Ako bolo konštatované v rozsudku Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 5Co/58/2009 táto podmienka však splnená v prejednávanej veci nebola, pretože majetok neslúžil výhradne potrebám Rímskokatolíckej cirkvi, nakoľko z výnosu majetkov boli zabezpečované bývalé jezuitské gymnáziá, teda školy štátom podporované základné školy, ktoré nadobudli postupom času v Rakúsko-Uhorsku občiansko-právny charakter s tým, že Správu fondu nevykonávala cirkev, ale orgány štátu, pričom ani po uzavretí Modusu Vivendi v roku 1927 neprešla Správa majetku študijného fondu do rúk cirkvi, avšak majetkom verejno-právnych základnín aj Študijného fondu dostali osobitnú ústrednú správu, ktorú počnúc rokom 1935 bola zverená Centrálnej správe verejnozákladninných majetkov v Bratislave. To, že Študijná základnina netvorila súčasť hierarchického zriadenia Rímskokatolíckej cirkvi nespochybňuje vo svojom rozhodnutí Najvyšší súd SR v rozhodnutí sp. zn. 1MCdo/9/2010, avšak v závere rozhodnutia uvádza, že pri výklade pojmu oprávnenej osoby nemožno obísť, aký bol pôvod - majetkový základ tohto fondu, z čoho je teda nesporné, že skutočne majetkovým základom fondu bol pôvodne cirkevný majetok, ktorý však tento charakter stráca dekrétom Márie Terézie, pričom zrejme účelom a zmyslom reštitučného zákona nie je a nemohlo byť na právo krívd spôsobenej cirkvi dekrétom Márie Terézie a následným historickým vývojom vo vzťahu k týmto majetkom, nakoľko obdobie definované reštitučným zákonom je definované za čas od náprava krívd na majetku cirkvi spôsobená v čase od 08. mája 1945 židovským náboženským obciam od 02. novembra 1938 do 01. januára 1990, čo však nie je prejednávaný prípad v spornej veci.

11. Odvolací súd vo vzťahu k rozhodnutiu Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Cdo/247/2006 uviedol, že toto rozhodnutie reaguje na reštitučný zákon č. 282/1993 Z. z. a nie na reštitučný zákon, ktorý je predmetom v tejto prejednávanej veci. Z obdobného princípu vychádzalo aj rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1MCdo/9/2007, ktoré nadväzuje na reštitučný zákon č. 282/1993 Z. z., a teda nie z pohľadu reštitučného zákona, ktorý bol predmetom tohto konania, pričom charakter a použitie fondu odôvodňuje odvolací súd v tomto rozhodnutí. Čo sa týka rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2Cdo/201/2009 vo vzťahu k charakteru a účelu Študijného fondu je potrebné poukázať okrem vyššie uvedeného aj na literatúru, z ktorej odvolací súd vychádzal pri posudzovaní tejto právnej veci ako Nástin súkromného práva platného na Slovensku a Podkarpatskej Rusi autorom Fajnor Záturecký, Slovník verejného práva Československého, Rozhodnutie Najvyššieho správneho súdu Československej republiky č. 16643/24, Uhorský náboženský študijný fond autora profesora PhDr. Petra Kónya PhD., majetky Ostrihomského arcibiskupstva a iné cirkevné majetky na Slovensku v rokoch 1918 až 1955, Verejné základniny Bratislava autora Štefana Tomana a Júliusa Urbanoviča, ďalej práca autora Petra Bradáča ako aj rozhodnutia Najvyššieho správneho súdu Československej republiky č. 3252/26.

12. Odvolací súd sa rovnako zaoberal aj rozhodnutím Ústavného súdu SR sp. zn. IV. ÚS 216/2011, ktoré však vychádza zo skutkovo odlišného základu ako v prejednávanej veci, kedy je zjavné, že síce sa odvoláva na zákon č. 161/2005 Z. z., pričom toto rozhodnutie Ústavného súdu SR sa zaoberalo

reštitučným nárokom Rímskokatolíckej cirkvi, ktorej nárok odvolací súd v žiadnom prípade nespochybňuje, pričom Ústavný súd SR sa v tomto rozhodnutí zaoberal ako náležitou výzvou na vydanie nehnuteľnosti, ktorú v tomto prípade odvolací súd nespochybňuje ako aj označenie nehnuteľností, ktoré majú byť predmetom vydania a rovnako odvolací súd nespochybňuje oprávnenie Rímskokatolíckej cirkvi domáhať sa svojich reštitučných nárokov v zmysle reštitučných zákonov. Z toho teda vyplýva, že v tomto kontexte sa Ústavný súd SR charakterom Študijnej základniny nezaoberal vôbec, a preto na danú právnu vec nie je toto rozhodnutie použiteľné.

13. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa dovolanie (ďalej aj ako „dovolanie žalobkyne“) z dôvodov podľa ustanovenia § 420 písm. f/ CSP a ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP a žiadala, aby v súlade s ustanovením § 449 ods. 1 CSP dovolací súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu a aby v súlade s ustanovením § 449 ods. 2 CSP zrušil aj rozsudok súdu prvej inštancie z dôvodu, že toto rozhodnutie má také isté vady ako rozsudok odvolacieho súdu a v súlade s ustanovením § 450 CSP vrátil vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Žalobkyňa namietala, že jej súd prvej inštancie a odvolací súd svojim svojvoľným postupom znemožnili, aby ako strana v konaní uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces. Namietanú vadu zmätočnosti videla žalobkyňa v tom, že rozsudkom súdu prvej inštancie v spojení s rozsudkom odvolacieho súdu došlo k svojvoľnému postupu súdu v otázke určenia, či majetok študijného fondu je majetkom cirkevným alebo nie a ak áno, či je jeho nástupcom v súlade s ustanoveniami zákona č. 161/2005 Z. z. Podľa žalobkyne, v konaní preukázala, že majetok študijného fondu je majetkom cirkvi doloženými dôkazmi, ako aj viacerými vyjadreniami predloženými v konaní pred súdom prvej inštancie. Vo veci posúdenia, či majetok fondu je majetkom cirkvi, sa vyjadroval podľa žalobkyne Najvyšší súd SR už viackrát, a to v rozhodnutiach sp. zn. 1Cdo/247/2006, sp. zn. 1MCdo/9/2007, sp. zn. 2Cdo/201/2009 a sp. zn. 1MCdo/9/2010. V predmetných rozhodnutiach podľa žalobkyne Najvyšší súd SR jednoznačne stanovil, že za situácie, keď na Slovensku už nepôsobí študijná základnina (fond), ktorej majetok bol priamo zviazaný s Rímskokatolíckou cirkvou (pôvodom aj účelom), pre posúdenie, či žalobca je alebo nie je oprávnenou osobou v zmysle ustanovenia § 2 zákona č. 161/2005 Z. z., nie je podstatnou samotná skutočnosť, že študijná základnina (fond) netvorila súčasť hierarchického zriadenia Rímskokatolíckej cirkvi. Pri výklade pojmu oprávnenej osoby nemožno totiž obísť, aký bol pôvod (majetkový základ) účel a ciele fondu bezprostredne zviazané s Rímskokatolíckou cirkvou, t. j. že krivda spáchaná na tomto fonde predstavovala priamu krivdu voči Rímskokatolíckej cirkvi, ktorú napraviť nepochybne sledoval zámer zákona č. 161/2005 Z. z. Najvyšší súd SR preto považoval podľa žalobkyne za plne súladné s účelom a zmyslom zákona č. 161/2005 Z. z., aby v takomto prípade za oprávnenú osobu bola považovaná žalobkyňa. Žalobkyňa poukázala aj na nález Ústavného súdu SR z 25. mája 2011 č. k. IV. ÚS 216/2011-36. Podľa žalobkyne je jednoznačne svojvoľným postupom súdu, ak nerešpektuje rozhodnutie Najvyššieho súdu SR a otázku posúdenia, či majetok fondu je majetkom cirkvi, vyrieši v absolútnom rozpore so skôr vydanými rozhodnutiami Najvyššieho súdu SR, ktorého rozhodnutia sú jedným z prameňov práva a ich nerešpektovaním jednoznačne dochádza k svojvoľnému postupu súdu, ktorý naplnia dovolací dôvod podľa ustanovenia § 420 písm. f/ CSP. Z odôvodnenia tohto dovolacieho dôvodu možno vyvodit' aj nesúhlas žalobkyne s odôvodnením rozhodnutia odvolacieho súdu, keď v podanom dovolaní poukázala na viaceré rozpory v odôvodnení odvolacieho súdu.

14. Ďalej žalobkyňa v podanom dovolaní vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP uviedla, že odvolací súd pri dôvode týkajúceho sa posúdenia, či žalobca je alebo nie je oprávnenou osobou, sa stotožnil s rozsudkom súdu prvej inštancie a dospel k záveru, že žalobkyňa nie je oprávnenou osobou z dôvodu, že hoci majetkový substrát tohto fondu bol vytvorený z majetku Rímskokatolíckej cirkvi, jednalo sa o samostatnú právnickú osobu s povahou verejného fondu, ktorá nebola nijako s Rímskokatolíckou cirkvou viazaná. Podľa žalobkyne už v tomto samotnom závere je obsiahnutý logický nezmysel, spočívajúci v konštatovaní odvolacieho súdu, že hoci majetkový substrát fondu bol vytvorený z majetku Rímskokatolíckej cirkvi, nijako to nezakladalo prepojenie s Rímskokatolíckou cirkvou, a preto táto nie je oprávnenou osobou v reštitučnom konaní. Predmetné konštatovanie je podľa žalobkyne v príkrom rozpore s rozhodnutím Najvyššieho súdu SR z 24. marca 2015 sp. zn. 1MCdo/9/2010. Ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu v otázke posúdenia, či žalobca je alebo nie je oprávnenou osobou, uplatňujúcu si nápravu krivdy v súlade so zákonom č.

161/2005 Z. z. vyplýva aj z viacerých rozhodnutí (sp. zn. 1Cdo/247/2006, sp. zn. 1MCdo/9/2007, sp. zn. 2Cdo/201/2009, sp. zn. 1MCdo/9/2010. Vzniknutá situácia predstavuje preto podľa žalobkyne naplnenie ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP ako dovolacieho dôvodu. Z vyššie uvedeného je teda podľa žalobkyne jednoznačné, že žalobkyňa ako Rímskokatolícka cirkev Biskupstvo Nitra je oprávnenou osobou po študijnom fonde, a preto záver odvolacieho súdu ako aj súdu prvej inštancie je v tejto súvislosti absolútne nesprávny a takýmto nesprávnym právnym posúdením otázky v odvolacom konaní došlo k nesprávnemu rozhodnutiu odvolacieho súdu. V zmysle ustanovenia § 444 ods. 1 a ods. 2 CSP s poukazom na dôvody dovolania žalobkyňa navrhla, aby Najvyšší súd SR odložil vykonateľnosť rozsudku odvolacieho súdu v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie.

15. K dovolaniu žalobkyne sa vyjadril žalovaný v 2. rade a uviedol, že konajúce súdy podľa neho rozhodli v danej veci vecne správne, v súlade s platnými právnymi predpismi, po zohľadnení skutkového a právneho stavu veci, s tým, že žiadnemu účastníkovi konania sa postupom súdu neodňala možnosť konať pred súdom, účastníci konania mali možnosť riadne uplatňovať svoje procesné práva, konajúci súd svoje rozhodnutie riadne odôvodnil, preto dovolanie v danej právnej veci nie je dôvodné, nie sú dané dôvody na prípustnosť dovolania podľa ustanovenia § 420 CSP a ustanovenia § 421 CSP a nie sú dané ani dôvody na zrušenie rozsudku odvolacieho súdu a rozsudku súdu prvej inštancie a vrátenie tejto právnej veci súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. S ohľadom na uvedené žalobca v 2. rade navrhol, aby Najvyšší súd SR dovolanie žalobkyne odmietol podľa ustanovenia § 447 písm. f/ CSP. Ak by podľa Najvyššieho súdu bolo dovolanie žalobkyne odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi, žalovaný v 2. rade navrhol, aby Najvyšší súd SR dovolanie žalobkyne zamietol podľa ustanovenia § 448 CSP, nakoľko nie je dôvodné. Žalovaný v 2. rade rovnako navrhol, aby Najvyšší súd SR zamietol návrh žalobkyne na odklad vykonateľnosti rozsudku odvolacieho súdu v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie. K dovolaniu žalobkyne sa vyjadril žalovaný v 1. rade tak, že sa stotožnil s právnym posúdením veci vykonaným súdom prvej inštancie ako aj odvolacím súdom a zotrval v plnom rozsahu na argumentácii prednesenej v konaní na súde prvej inštancie. Žalovaný v 4. rade sa k dovolaniu žalobkyne vyjadril prostredníctvom svojho právneho zástupcu tak, že nepovažuje odôvodnenie žalobkyne o prípustnosti dovolania podľa ustanovenia § 420 písm. f/ CSP za dostatočné. Konštatovanie zo strany žalobkyne, že dovolací súd postupoval svojvoľne, nie je dovolacím dôvodom podľa ustanovenia § 420 písm. f/ CSP. Rozsudok odvolacieho súdu nemožno označiť za svojvoľný, nakoľko v odôvodnení sa podrobne zaoberá vykonanými dôkazmi, tie jednotlivo hodnotí, odkazuje na právne predpisy, ktoré na daný prípad aplikuje a svoje závery dostatočne odôvodňuje. Podľa žalovaného v 4. rade žalobkyňa dôvodní dovolanie odklonom odvolacieho súdu od rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Tvrdenie žalobkyne, že odvolací súd sa riešením určitej právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, nie je možné považovať za vymedzenie dovolacieho dôvodu v súlade s ustanovením § 432 CSP. Odvolací súd však v rozsudku odvolacieho súdu podrobne rozoberá rozhodnutia dovolacieho súdu, ktoré v dovolaní uvádza žalobkyňa a jednotlivo vysvetľuje, prečo nemožno uvedené rozhodnutia aplikovať na predmetné konanie. V odôvodnení dovolacieho súdu podľa ustanovenia § 421 chýba zo strany žalobkyne vysvetlenie, v čom sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a taktiež vyjadrenie žalobkyne, ako by mala byť táto otázka správne riešená. Žalovaný v 4. rade tiež poukázal na to, že rozhodnutia, ktoré žalobkyňa uvádza v dovolaní, nie sú publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR. Na základe uvedeného žiadal, aby Najvyšší súd SR dovolanie zamietol podľa ustanovenia § 448 CSP ako nedôvodné.

16. Napokon, k dovolaniu žalobkyne sa prostredníctvom svojho právneho zástupcu vyjadril aj žalovaný v 3. rade. Na úvod namietal, že dovolanie nie je podané oprávnenou osobou, keď advokátske spoločenstvo Petruška & partners s.r.o. nepreukázalo predložením plnej moci svoje oprávnenie zastupovať žalobkyňu pri podaní dovolania, pričom zastupovanie v spore vedenom na súde prvej inštancie jej zaniklo právoplatnosťou rozhodnutia vo veci samej. Vo vzťahu k uplatnenému dovolaciemu dôvodu podľa ustanovenia § 420 písm. f/ CSP uviedol, že tento dôvod neexistuje, súd prvej inštancie ako aj odvolací súd v rámci svojho procesného postupu umožnili žalobkyňi v plnom rozsahu realizáciu jej procesných práv. Obom súdom vo vzťahu k vedeniu konania nemožno nič vytknúť, najmä nemožno postup súdov považovať za svojvoľný. K dovolaciemu dôvodu podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP žalovaný v 3. rade uviedol, že tento dôvod nevzhladol. Odvolací súd sa v odôvodnení rozsudku

odvolacieho súdu podrobne venoval právnej argumentácii, prečo rozhodnutia Najvyššieho súdu SR, na ktoré dovolateľ poukazuje i v dovolaní, nemohli pre žalobkyňu privodiť priaznivejšie rozhodnutie vo veci. Zároveň poukázal na skutočnosť, že žiadne z uvedených rozhodnutí nebolo publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR. Žalobkyňa v dovolaní tvrdí, že majetok študijného fondu je majetkom žalobcu. Toto tvrdenie je podľa žalovaného v 3. rade nepravdivé, čo podložil rozsiahlou skutkovou a právnou analýzou prejednávanej veci.

17. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená advokátom podľa plnej moci zo dňa 21.11.2019 v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu a dospel k záveru, že dovolanie žalovanej podľa § 420 písm. f/ CSP je prípustné a tiež dôvodné; v dôsledku jeho účinku dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutom rozsahu ako aj súdu prvej inštancie a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 a § 450 CSP).

18. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a ustanovení § 421 CSP. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (ustanovenie § 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj ustanovenie § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa ustanovenia § 447 písm. f/ CSP, je procesnou povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (ustanovenie § 420 alebo ustanovenie § 421 CSP v spojení s ustanovením § 431 ods. 1 CSP a ustanovením § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dôvodom prípustnosti dovolania.

19. V preskúmvanej veci žalobkyňa v podanom dovolaní uplatnila najskôr dovolací dôvod podľa § 420 písm. f/ CSP, v zmysle ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a naplnenie ktorého videla najmä v tom, že rozsudkom súdu prvej inštancie v spojení s rozsudkom odvolacieho súdu došlo k svojvoľnému postupu súdu v otázke určenia, či majetok študijného fondu je majetkom cirkevným alebo nie a ak áno, či je jeho nástupcom v súlade s ustanoveniami zákona č. 161/2005 Z. z., a to najmä s ohľadom na právne a skutkové závery obsiahnuté v rozhodnutiach Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Cdo/247/2006, sp. zn. 1MCdo/9/2007, sp. zn. 2Cdo/201/2009 a sp. zn. 1MCdo/9/2010. Ďalej z podaného dovolania možno vyvodiť, že dovolací dôvod podľa § 420 písm. f/ CSP, videla žalobkyňa aj v tom, že rozsudok odvolacieho súdu obsahuje viaceré rozpory, ktoré majú svoj pôvod v tvrdení odvolacieho súdu v odôvodnení svojho rozsudku, že žalobkyňa nie je oprávnenou osobou z dôvodu, že hoci majetkový substrát tohto fondu bol vytvorený z majetku Rímskokatolíckej cirkvi, jednalo sa o samostatnú právnickú osobu s povahou verejného fondu, ktorá nebola nijako s Rímskokatolíckou cirkvou viazaná. Podľa žalobkyne už v tomto samotnom závere je obsiahnutý logický nezmysel, spočívajúci v konštatovaní odvolacieho súdu, že hoci majetkový substrát fondu bol vytvorený z majetku Rímskokatolíckej cirkvi, nijako to nezakladalo prepojenie s Rímskokatolíckou cirkvou, a preto táto nie je oprávnenou osobou v reštitučnom konaní. Dovolací súd sa preto najskôr zaoberal prípustnosťou a dôvodnosťou dovolacieho dôvodu podľa ustanovenia § 420 písm. f/ CSP.

20. Ustanovenie § 420 písm. f/ CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany

sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

21. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa, tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo. Dovolací súd preto skúmal opodstatnenosť argumentácie dovolateľky, že v konaní došlo k ňou tvrdeným vadám zmätočnosti. Z dovolateľkou vytýkaných väd zmätočnosti sa dovolací súd v prvom rade zaoberal jej námietkami o rozporoch v odôvodnení rozsudku odvolacieho súdu.

22. Na úvod dovolací súd v tejto súvislosti poukazuje na skutočnosť, že účelom reštitučných zákonov, ktoré sa stali súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky po skončení totalitného režimu, bolo vytvoriť zákonný rámec na odstránenie nedemokratických zásahov tohto štátneho režimu do jednotlivých sfér života spoločnosti a umožniť prinavrátenie pôvodného stavu. Rovnako dovolací súd k interpretácii zákona č. 161/2005 Z. z. uvádza, že aj v tomto prípade sa jedná o reštitučný zákon, ktorým sa demokratická spoločnosť snaží aspoň čiastočne zmierniť následky minulých majetkových a iných krívd, spočívajúcich v porušovaní všeobecne uznávaných ľudských práv a slobôd zo strany štátu. Štát a jeho orgány ako aj obce sú teda povinné postupovať v konaní podľa tohto zákona v súlade so zákonnými záujmami osôb, ktorých ujma na základných ľudských právach a slobodách má byť aspoň čiastočne kompenzovaná (registrovaná cirkev a náboženská spoločnosť so sídlom na území SR vrátane ich útvarov). Tento výklad vychádza zo skutočnosti, že zmyslom všetkých reštitučných zákonov bolo zmiernenie následkov niektorých majetkových krívd, ku ktorým došlo v rozhodnom období. Ak si teda zákonodarca bol vedomý, že odstránenie všetkých krívd nie je reálne a že sa musí uspokojiť len s nápravou niektorých, nemožno potom pripustiť, aby výklad týchto právnych predpisov bol natoľko dogmatický a ústavne nekonformný, že by zakladal de facto voči niektorým osobám krivdy nové. V tejto súvislosti je preto vždy potrebné citlivo pristupovať k prípadom, ak nedôjde k navráteniu vlastníctva k nehnuteľným veciam na základe výzvy podľa ustanovenia § 5 ods. 1 zákona č. 161/2005 Z. z., najmä s ohľadom na skutočnosť, aby oprávnená osoba, ktorá si uplatní právo na navrátenie vlastníctva k pozemkom, ak jej toto právo nie je priznané, poznala jasné, zrozumiteľné a presvedčivé dôvody, pre ktoré tak bolo rozhodnuté.

23. Ďalej dovolací súd uvádza, že v zmysle ustálenej rozhodovacej praxe Ústavného súdu SR je jedným z princípov, ktoré predstavujú súčasť práva na riadny a spravodlivý proces, ako aj pojmu právneho štátu, povinnosť súdov svoje rozhodnutia riadne odôvodniť, s odkazom na ustanovenie § 220 ods. 2 CSP, v odvolacom konaní aj na ustanovenie § 387 ods. 3 CSP. Z odôvodnenia rozhodnutia súdu musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na strane jednej a právnymi závermi na druhej strane. Nepreskúmateľné rozhodnutie nedáva dostatočné záruky pre to, že nebolo vydané v dôsledku ľubovôle a spôsobom porušujúcim ústavne zaručené právo na spravodlivý proces. Odôvodnenie rozhodnutia súdu, z ktorého nemožno zistiť, akým spôsobom súd postupoval pri posudzovaní rozhodných skutočností v prejednávanej veci, nevyhovuje zákonným požiadavkám, ktoré CSP kladie na obsah odôvodnenia rozhodnutia a v konečnom dôsledku takéto rozhodnutie zasahuje do základných práv účastníka súdneho konania, ktorý má nárok na to, aby bola jeho vec spravodlivo posúdená. Súd je preto povinný svoje rozhodnutie riadne odôvodniť, je povinný tiež zrozumiteľným spôsobom vysvetliť, ako a prípadne prečo sa určitou podstatnou námietkou, resp. tvrdením účastníka konania nezaoberal. Ak tak súd nepostupuje, porušuje právo účastníka konania na spravodlivý proces garantovaný článkom 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a článkom 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

24. Podľa ustanovenia § 220 ods. 2 CSP v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa žalobca domáhal, aké skutočnosti tvrdil, aké dôkazy označil, aké prostriedky procesného útoku použil, ako sa vo veci vyjadril žalovaný a aké prostriedky procesnej obrany použil. Súd jasne a výstižne vysvetlí, ako posúdil podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty strán, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a

ktoré nie, ktoré dôkazy vykonal, z ktorých dôkazov vychádzal a ako ich vyhodnotil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil, prípadne odkáže na ustálenú rozhodovaciu prax. Súd dbá, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

25. Podľa ustanovenia § 387 ods. 3 CSP odvolací súd sa v odôvodnení musí zaoberať aj podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie, ak sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie. Odvolací súd sa musí v odôvodnení vysporiadať s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní.

26. Rozhodnutie súdu je okrem iného nepreskúmateľné pre nezrozumiteľnosť vtedy, ak je jeho výrok v rozpore s odôvodnením alebo rozhodnutie vôbec neobsahuje právne závery vyplývajúce z rozhodných skutkových a právnych okolností alebo jeho dôvody nie sú vo vzťahu k výroku rozhodnutia jednoznačné (vonkajšie rozpory). Rovnako je nepreskúmateľné pre nezrozumiteľnosť aj rozhodnutie súdu, ktorého odôvodnenie nedáva zmysel, z ktorého by vyplývali skutkové a právne dôvody, ktoré viedli súd k vydaniu rozhodnutia (vnútorné rozpory). Rozhodujúce pre posúdenie, či rozhodnutie správneho súdu trpí vadou nepreskúmateľnosti pre nezrozumiteľnosť pritom je, či rozpory medzi výrokom a odôvodnením alebo vnútorné rozpory odôvodnenia rozhodnutia môžu byť odstránené výkladom, a to vo väzbe na ďalšie časti výroku a odôvodnenia rozhodnutia súdu či kontext danej veci. Ak dovolací súd po preštudovaní veci dospeje k záveru, že rozhodnutie súdu trpí niektorou z vyššie uvedených väd, neostáva mu nič iné, ako rozhodnutie zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie, a to i vtedy, ak by dovolací súd mohol sám spoľahlivo vec posúdiť z obsahu predloženého súdneho spisu.

27. V prejednávanej veci odvolací súd v úvode odôvodnenia svojho rozhodnutia konštatuje, že žalobkyňa nie je oprávnenou osobou z dôvodu, že hoci majetkový substrát tohto fondu bol vytvorený z majetku Rímskokatolíckej cirkvi, jednalo sa o samostatnú právnickú osobu s povahou verejného fondu, ktorá nebola nijako s Rímskokatolíckou cirkvou viazaná. Na tomto rozpore odvolací súd založil ďalej svoju argumentáciu, pričom na ďalších miestach svojho rozhodnutia vždy potvrdil alebo naopak vyvrátil spätosť Študijného fondu s Rímskokatolíckou cirkvou. Z rozsiahleho odôvodnenia nemožno preto jednoznačne zistiť, či chcel odvolací súd závery skorších rozhodnutí Najvyššieho súdu SR akceptovať alebo ich poprieť, a preto možno konštatovať, že rozhodnutie odvolacieho súdu je zaťažené vnútornými rozporami vo svojom odôvodnení a je potrebné ho s poukazom na dovolací dôvod podľa ustanovenia § 420 písm. f/ CSP zrušiť.

28. Nad rámec svojej prieskumnej činnosti dovolací súd obiter dictum uvádza, že si je vedomý zložitosti právnej ako aj skutkovej stránky prejednávanej veci, je však úlohou súdu riadne, najmä zrozumiteľne a presvedčivo odôvodniť svoje rozhodnutie. Ak bol odvolací súd presvedčený o správnosti záverov, ktoré de facto popierajú skoršie rozhodnutia Najvyššieho súdu SR mal posudzovať vlastníctvo predmetných nehnuteľností len v období krátko pred rozhodným obdobím alebo, ak chcel závery skorších rozhodnutí Najvyššieho súdu SR akceptovať, mal potom posudzovať vlastníctvo predmetných nehnuteľností krátko pred zriadením Študijného fondu. Z odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu však nemožno jednoznačne zistiť, ktorý prístup tento súd zvolil. Rovnako nie je v tejto súvislosti podľa dovolacieho súdu potrebné posudzovať Študijný fond ako celok, ale sústrediť sa na tie nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom sporu. Bez významu nemôže ostať ani tá skutočnosť, že na prejednanú vec je potrebné aplikovať tiež právo Rímskokatolíckej cirkvi, čo prvostupňový a odvolací súd urobili, avšak pri jeho aplikácii a výklade, a to aj s ohľadom na historický vývoj (najmä rozhodnutia Najvyššieho správneho súdu ČSR), je potrebné mať na pamäti, že vzťah vnútroštátneho práva a práva Rímskokatolíckej cirkvi sa časom menil, a pre jeho správnu aplikáciu v súčasnosti je potrebné vychádzať z platenej a účinnej zmluvy Slovenskej republiky s Vatikánom. Napokon, na záver je potrebné zdôrazniť aj tú skutočnosť, že súd má primárne aplikovať právo a pri vykonávaní dokazovania vychádzať v tomto prípade najmä z relevantných archívnych dokumentov (napr. Národného archívu, fondu Ostrihomského arcibiskupstva alebo oblastných štátnych archívov - napr. v Trenčíne) a nie zo záverov dobovej právnej a historickej vedy, ktoré môžu slúžiť len na zdôraznenie správnosti záverov súdu.

29. Dovolanie žalobkyne za takejto situácie bolo s odkazom na bod 27. tohto rozhodnutia nielen

procesne prípustné (ustanovenie § 420 písm. f/ CSP), ale tiež dôvodné (ustanovenie § 431 CSP), lebo v ňom opodstatnene namietala, že súd jej nesprávnym procesným postupom znemožnil ako strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Vzhľadom na zistenú vadu zmätočnosti (rozpory v odôvodnení) sa už dovolací súd nezaoberal ďalšou dovolacou námietkou o porušení práva na spravodlivý proces ohľadom svojvôle prvoinštančného a odvolacieho súdu v otázke určenia, či majetok študijného fondu je majetkom cirkevným alebo nie. Z dôvodu, že konanie bolo zaťažené vadou podľa ustanovenia § 420 písm. f/ CSP, pre ktorú bolo potrebné rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť, dovolací súd sa v ďalšom už nezaoberal žalobkyňou namietanou prípustnosťou dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Najvyšší súd postupoval v súlade s rozhodovacou praxou dovolacieho súdu, ktorá sa ustálila na názore, že v prípade dôvodne namietanej vady zmätočnosti ide o procesnú nesprávnosť, pri ktorej je predčasné podrobiť napadnuté rozhodnutie meritórnemu dovolaciemu prieskumu. Napokon z dôvodu nadbytočnosti sa už dovolací súd nezaoberal ani podaným návrhom na odklad vykonateľnosti napadnutého rozsudku.

30. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (ustanovenie § 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (ustanovenie § 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie, keď pre odstránenie uvedenej vady zmätočnosti nie je potrebné zrušiť aj rozsudok súdu prvej inštancie (ustanovenie § 450 CSP).

31. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (ustanovenie § 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, dovolací súd je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (ustanovenie § 455 CSP).

32. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.